

2. Kertben, erdőn-mezőn, víz partján.

A mezei pocok, egér, a hörsög és az ürge. Ürge-öntés. Ha találunk ilyen állatokat, szemléltessük a metszőfogait és a pozsebeket.

Hogyan lapul a nyúl? „Hegyezi a fülét“! Mely hónapokban nem szabad löni? A lelőtt állaton figyeljük meg a test részeit: fogazatát, hasadt ajkát, bajuszát, szemét, fülét, hátsó lábait (viszonyítva a mellsőkhöz), belső szerveit, esontjait.

A tüskésdisznó testalkotását: orrát, hogyan gömbölyödik össze, hogyan fogja meg az egeret, a nap melyik szakában látható és hol? Mit csinál? Téli álma. (Télen olykor megdermedve ott találjuk a pajtában.)

A veréb. Hogyan építi fészket és hogyan eteti fiait? Mit eszik? Hogyan és miből él télen?

Hogyan költözik a fecske? Hogy építi fészket, hogyan eteti fiait, milyen a repülése (miközben fogja a rovarokat). Figyeltesük meg hasadt csőrét, szárnyait és farkát.

A gólya csőre, lábai, hogyan jár, kelepel, eszik és iszik? Milyen a fészke? Hová építi? Hogyan fogja meg az egeret s hogyan kapja be a sáskát?

A varjú életmódja télen és nyáron; tavasszal a szántó-vető ekéje nyomán, fészke a fán. Hogyan viszi oda az eledelet. Pusztításának nyoma azon a helyen, ahol tápléléket keresett. Ragadozó madarakat üldöző varjak.

Télen, amikor hó takarja a földet, etessük a madarakat!

III. Összefoglalás. A megsejmeltek és megbeszéltek összefoglalása.

Beszéd- és értelemgyakorlat.

1939. november 3. hete.

IV. OSZTALY.

A tanítás anyaga: Magyarország műveltségének fénykora. Mátyás.

Nevelési cél: Nagy volt hajdan a magyar . . .

Szemléltetés: Képek Mátyás király életéből.

Vonatkoztatás: A mai csonka haza viszonyaira.

Megfigyelésre utalás: Hol vannak Mátyásra vonatkozó emlékek?

Vázlat.

I. Számonkérés. Mátyás gyermekkora; Megválasztása; Mátyás anyja; Szilágyi Mihály kormányzó; Frigyes jelölése; bécsújhelyi szerződés; Mátyás török politikája; gseh háború (1468—1478); lázadás Mátyás ellen; háború Frigyessel (1477—1486) Mátyás nemzeti politikája; honvédelem (fekete sereg); Mátyás hadierényei;

pénzügy; igazságszolgáltatás. (Meghalt Mátyás király — oda az igazság!); a nádor hatásköre.

II. Érdeklődés-keltés. Mátyás 33 évig uralkodott, rengeteget háborúzott, mégis azt mondjuk, korában hazánk járt műveltség dolgában az európai népek élén! Hogy lehet ez?

Beszéljünk ma erről!

III. Tárgyalás. a) Művelődés. E korban a tudományos élet a régi római és görög műveltségéből táplálkozott. Ezt a szellemi irányt, humanizmusnak, művelőit humanistáknak nevezték.

b) Magyar humanisták. Vitéz János, Hunyadi János, Csezmicei János, (latin nevén: Janus Pannonius).

c) Olasz humanisták: Bonfini, Galeotti Marzio).

d) Mátyás könyvtára. Könyvtáros: Ugelotti Tádé. Kézírt könyvek a világ minden részéből! Másolás finom hárttyákra, szépen rajzolt kezdőbetűkkel (iniciales), gazdagon díszített lapszettekkel. Mátyás hollós címere az első lapon. A könyveket bőrbe, bársonyba, vagy selyembe kötötték és aranyos kapcsokkal zárták. A félezer kötet Korvinából ma 159 ismeretes, nálunk 51 darab van.

e) Nyomda, Hess András könyvnyomdája Budán (Szebbek az írott könyvek, kódexek!

f) Iskolák. Mátyás budai főiskolája! Pozsonyban egyetem! Bár a latin műveltséget szerette, az udvar nyelve magyar!

g) Művészet és fényűzés. Renaissance-művészet: ez is a régi görög és latin emlékekből vette anyagát és a természetes ábrázolás híve volt. Befejezte a Zsigmond által épített palota szárnyát és belsejét renaissance ízléssel díszítette. Kertjében márványlépcsők, márványkútak, bronzlámpák, művészi szobrok, a padozat mozaik, mennyezet aranyozott, ablakok üvegből, a falakon festmények, selyemkárpitok, pompás szőnyegek a padlón; szobrokkal ékített kályhák, ezüst szökőkútak, arany és ezüst edények, bennük különleges ételekkel és italokkal.

h) Udvari élet. Kisebb palotái és vadászkastélyai a budai hegyekben, Visegrádon, Tatán, Komáromban, Pozsonyban, Díszlakomák, felvonulások, lovagi tornák, bajvívások. Kedvelt volt a lófuttatás, kocsiverseny, vadászat és tánc.

III. Összefoglalás. Szellemi rátermettségével a legműveltebb uralkodók sorába lépett. Alatta élte hazánk fénykorát.

Természeti és gazdasági ismeretek.

1939. november 3. hete.

IV. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: A szarvasmarha. Életmódja, szervei, viszonya az emberhez.

Nevelési cél: A gazdasági érzék fejlesztése.

Szemléltetés: részben természetben, részben kép és táblai rajz segítségével.